

ANALYS

EU:s inre marknad och företagens konkurrenskraft

Förslag till prioriteringar i inremarknadsstrategin

Sammanfattning

Analysen syftar till att ge vägledning för svenska beslutsfattare när det gäller att identifiera särskilt viktiga reformer inom ramen för inre marknadsstrategin utifrån ett produktivitets- och konkurrenskraftsperspektiv.

Problembilden är vid det här laget tydlig. EU har sedan mitten av 1990-talet tappat i produktivitetsutveckling gentemot andra länder. Huvudorsakerna är svag spridning av digital teknik, outvecklade kapitalmarknader, svårigheter för företag att skala upp verksamhet över gränser samt regulatoriska hinder.

Mot denna bakgrund och givet syftet att stärka produktivitet via reformer av den inre marknaden bör åtgärder inom fyra områden (SIDI) prioriteras:

1. **Skala:** Förenkla regelverk, stärk efterlevnad och avskaffa kvarvarande hinder på den inre marknaden.
2. **Investeringar:** Genomför spar- och investeringsunionen.
3. **Digitalisering:** Stimulera digitaliseringen av den inre marknaden.
4. **Innovation:** Stimulera teknikspridning och investeringar i forskning och utveckling

Inom inre marknadsstrategin innebär en prioritering av ”SIDI-reformer” ett särskilt fokus på 12 reformförslag. Det gäller bland annat regelförenkling, stärkt efterlevnad, ”den 28:e regimen”, standardisering, reformer av tjänstemarknader som telekom, byggtjänster och posttjänster, samt den europeiska plånboken för digital identifiering.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	2
1 Bakgrund	4
2 Syfte.....	4
3 Teoretisk bakgrund	5
3.1 Ekonomisk tillväxt	5
3.2 Produktivitet.....	5
3.3 Konkurrenskraft	5
4 EU:s produktivitetsutmaning.....	6
4.1 Europas produktivitetsproblem	6
4.2 Slutsatser	8
5 Särskilt viktiga reformer ur ett produktivitets- och konkurrenskraftsperspektiv	9
Litteraturförteckning	10

Utreddare: Per Altenberg, Kommerskollegium

1 Bakgrund

På uppdrag av Europaparlamentet publicerade Enrico Letta 2024 en rapport om den inre marknaden. Senare samma år presenterade Mario Draghi en rapport om EU:s framtida konkurrenskraft på uppdrag av Europeiska kommissionen. Båda rapporterna lyfter fram den inre marknaden som en avgörande drivkraft för ökad produktivitet och konkurrenskraft. Mot bakgrund av publiceringen av dessa båda rapporter fick Kommerskollegium i uppdrag av Utrikesdepartementet i regleringsbrevet 2025 att:

”... analysera vilken inverkan slutsatserna och rekommendationerna i Letta (Much more than a Market, Enrico Letta) och Draghi (The Future of European Competitiveness, Mario Draghi) -rapporterna om den inre marknadens framtid och om EU:s konkurrenskraft kan komma att få på handelspolitikens och den inre marknadens möjligheter att bidra till stärkt konkurrenskraft. Arbetet med uppdraget bör ske i nära dialog med Regeringskansliet (Utrikesdepartementet). Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) senast den 31 december 2025.”

Eftersom arbetet med att stärka produktivitet och konkurrenskraft i EU tog flera steg framåt under 2025, främst genom att EU-kommissionen publicerade strategin för den inre marknaden, har Kommerskollegium, i dialog med Regeringskansliet, valt att ge analysen en delvis annan inriktning än den som ursprungligen avsågs. För att bäst komplettera vårt yttrande över EU-kommissionens inre marknadsstrategi 2025 (Kommerskollegium, 2025a) och ge största möjliga mervärde i den fortsatta behandlingen av reformförslag med ursprung i Draghi- och Lettarapporterna har vi valt att analysera reformer inom ramen för inre marknadsstrategin utifrån ett produktivitets- och konkurrensperspektiv.

2 Syfte

Syftet med denna analys är att ge vägledning för svenska beslutsfattare när det gäller att identifiera särskilt viktiga reformer inom ramen för inre marknadsstrategin utifrån ett produktivitets- och konkurrensperspektiv.

Analysen fokuserar på att identifiera särskilt viktiga reformer utifrån vad man teoretiskt och empiriskt skulle kunna förvänta sig har starkast effekt på produktivitet och konkurrenskraft. Kommerskollegiums uppdrag är dock bredare än så och syftar på inre marknadsområdet till att främja fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och personer. Vi hänvisar därför till vårt tidigare remissvar om inre marknadsstrategin för en mer detaljerad genomgång där även andra perspektiv tillvaratas, däribland reformer för att främja klimatomställningen. Vi har tidigare även betonat att ökad produktivitet generellt sett stärker Sveriges och EU:s ekonomiska säkerhet men en närmare analys av den dimensionen ligger utanför ramen för denna PM.

3 Teoretisk bakgrund

Innan vi kan gå in på en analys av vilka åtgärder i inre marknadsstrategin som bäst stimulerar produktivitet och konkurrenskraft krävs en sammanfattning av de centrala begrepp som är relevanta i sammanhanget.

3.1 Ekonomisk tillväxt

På ett övergripande plan finns begreppet ekonomisk tillväxt.¹ Ekonomisk tillväxt mäts som ökning av ett lands samlade bruttonationalprodukt (BNP). BNP-ökningen beror i sin tur på en kombination av tre faktorer (1) ökning av arbetskraft, (2) ökning av kapital, samt (3) hur mycket mer effektivt en given mängd arbetskraft och kapital har blivit från ett år till nästa. Den sista faktorn sammanfattar i grova drag den tekniska utvecklingen och benämns inom nationalekonomisk forskning ”total faktorproduktivitet” (eller multifaktorproduktivitet).

3.2 Produktivitet

Om vi istället utgår från begreppet ”produktivitet” avses oftast arbetsproduktivitet, typiskt sett uttryckt som en ökning av BNP per arbetad timme. Hänsyn tas därmed inte till om arbetskraften ökar/minskar. Arbetsproduktiviteten består i sin tur av två olika komponenter:

- hur mycket kapital arbetskraften kan ”arbeta med”, samt
- total faktorproduktivitet, dvs. teknisk utveckling.

Arbetsproduktiviteten kan med andra ord öka antingen därför att företagen har tillgång till mer kapital (djupare och bättre fungerande kapitalmarknader) eller för att tekniken de använder utvecklas.

Uppdelningen i produktivitetsökningar som beror på tillflöde av kapital, respektive bättre teknik återspeglas även i en tidsmässig uppdelning mellan tillväxt på medellång respektive lång sikt. På medellång sikt handlar produktivitetsökningar främst om kapitalformation, medan den på lång sikt nästan helt beror på den tekniska utvecklingen. Båda dimensionerna är relevanta i analysen av hur europeisk ekonomisk integration kan stimulera produktivitet (Baldwin och Wyplosz, 2022).

Vi har tidigare [Kommerskollegium \(2023a\)](#), [Kommerskollegium 2023b](#) och [Kommerskollegium, 2025b](#)) analyserat hur EU:s externa handelspolitik bidrar till produktivitet och går därför inte in på det närmare här.

3.3 Konkurrenskraft

Begreppet konkurrenskraft saknar definition inom nationalekonomi. Oftast används den om företag eller branscher. Konkurrenskraft anses dock generellt sett beskriva ekonomisk styrka *i relation till* andra länder. Eftersom handelsströmmar bestäms av

¹ Även andra mått används för att mäta mänsklig utveckling och välbefinnande i vidare mening men den term som har definitionsmässig koppling till produktivitet och konkurrenskraft är BNP-tillväxt.

länders komparativa (snarare än absoluta) fördelar går det dock inte att använda till exempel handelsbalansen som ett mått på konkurrenskraft. Bara för att ta ett exempel anses USA vara en av världens mest produktiva ekonomier men samtidigt har USA ett stort underskott i varuhandeln mot övriga världen. Zambia är däremot ett fattigt land med stort handelsöverskott.

Flam (kommande 2026) definierar konkurrenskraft för länder som BNP-tillväxt per capita och beskriver hur konkurrenskraften, enligt den definitionen, delvis kan avvika från produktivitetens utvecklingen. Exemplet han tar upp är Schweiz, vars valuta har apprecierat kraftigt över tid. Följden har blivit att det schweiziska näringslivet har uppgraderat kvalitén på sin export och sökt avsättning på marknader som kännetecknas av att de är mer exklusiva och mindre priskänsliga. Därmed har Schweiz kunnat bibehålla hög tillväxt av BNP per capita (=konkurrenskraft) trots en medelmåttig produktivitetens ökning. Flam kontrasterar det med Sverige som tvärtom har upplevt en valutadepreciering över tid. Flam konstaterar att Sverige har haft god produktivitetens utveckling men att det är möjligt att tillväxten per capita hade varit starkare om vår reala växelkurs inte hade försvagats så mycket under samma period.

Trots denna nyansering bedömer vi att ökad produktivitet generellt sett är den starkaste bestämningsfaktorn för ett lands konkurrenskraft. Eftersom ett lands välstånd och ekonomiska styrka i det längre perspektivet nästan helt beror på produktivitetens utvecklingen är det rimligast att se det som att ökad produktivitet stärker ett lands konkurrenskraft.

4 EU:s produktivitetens utmaning

Detta avsnitt sammanfattar slutsatserna från Draghirapporten (del A och B) och annan litteratur när det gäller synen på Europas produktivitetens problem.

4.1 Europas produktivitetens problem

Ett flertal internationella rapporter under 2024 och 2025 beskriver hur Europa har halkat efter USA i produktivitetens utvecklingen. Den problembild som framträder är entydig. Nedan redovisas ett urval av tre rapporter (Draghi, 2024; IMF 2025 och Kammer, 2025) med liknande problembeskrivning.

Enligt Draghirapporten steg EU:s arbetsproduktivitet från 22 procent av USA:s nivå 1945 till 95 procent 1995, men har sedan 1995 fallit till under 80 procent. Skillnaden som återigen har uppstått anses nästan helt drivas av EU:s svaghet vad gäller utveckling och spridning av användningen av digital teknik i ekonomin. Om IKT-sektorn exkluderas var utvecklingen av EU:s arbetsproduktivitet nästan i paritet med USA:s under perioden 2000–2019.

Ett annat problem för EU som Draghirapporten betonar är det faktum att arbetskraften förväntas krympa kraftigt (nästan 2 miljoner personer per år) fram till 2040. En krympande pool av arbetskraft behöver inte nödvändigtvis påverka produktivitetens

utvecklingen negativt (eftersom den definieras som BNP per arbetad timme) men däremot hämmar en sådan utveckling förstås tillväxten kraftigt.

Kammer (2025) redovisar statistik som visar att ”levnadsstandarden i avancerade EU-ekonomier är ungefär 30 procent lägre än i USA pga lägre produktivitet.” Han hänför problemet till (1) outvecklade kapitalmarknader, (2) för små, gamla och lågproduktiva företag, särskilt i IKT-sektorn (3) fragmenterade marknader för varor och tjänster, (4) brist på kvalificerad arbetskraft, samt (5) för små investeringar från stora företag i forskning och utveckling.

IMF (2025) ger en liknande bild. Med ett annat dataset kommer de fram till samma problembeskrivning som Draghi vad gäller Europas produktivitetsutveckling. Enligt IMF drivs den låga produktivitets-utvecklingen av (1) svag kommersialisering av forskning, (2) fragmenterade kapitalmarknader och (3) låg spridning av innovation. Rapporten konstaterar att Europa har fastnat i en ”middle technology trap” som innebär att mycket kapital binds i mogna sektorer, medan investeringar i framväxande teknologier är otillräckliga. Vidare har europeiska företag svårt att skala innovation, främst på grund av regulatoriska hinder och bristande integration av kapitalmarknader. IMF betonar att en spar- och investeringsunion skulle kunna mobilisera Europas höga sparande till produktiva investeringar och öka tillgången på eget kapital för både stora och små bolag. IMF uppskattar att om de kvarvarande handelshindren på EU:s inre marknad sänks till samma nivå som handel mellan USA:s delstater, kan arbetsproduktiviteten höjas med nästan 7 procent.

Rapporten lämnar följande rekommendationer:

- Europa behöver en radikal innovationsagenda som stärker frontteknologier och främjar snabbare teknikspridning.
- Kapitalmarknaderna måste integreras och effektiviseras för att styra kapital till framtidssektorer.
- Regleringar bör förenklas för att möjliggöra snabbare skalning av nya företag.
- Ökad produktivitet måste stå i centrum för konkurrenskraftspolitiken.

Utvecklingen i Sverige jämfört med omvärlden

Sveriges produktivitetsutveckling sedan början på 1990-talet har varit god jämfört med många andra europeiska länder men den starka utvecklingen koncentreras till perioden 1996–2009 då produktivitetsutvecklingen var mycket hög jämfört med andra länder. Därefter är Sveriges utveckling jämförbar med utvecklingen i övriga EU. Se figur 1.1 på sid 23 i [Produktivitetskommissionens slutrapport \(SOU 2024:29\)](#) för en överblick. En betydande del av produktivitetsökningen i Sverige under perioden 1996–2009 kan hänföras till förbättrad tillgång till kapital och utbyggnaden av informations- och kommunikationsteknologin (Produktivitetskommissionens delbetänkande, SOU 2024:29).

4.2 Slutsatser

Efter att vi har gått igenom teori och aktuell litteratur framkommer en *entydig problembild* där nyckeln till att vända utvecklingen för EU ligger i skärningspunkten mellan:

- (1) utveckling och spridning av (främst) digital teknik
- (2) möjlighet att skala upp produktion
- (3) bättre fungerande kapitalmarknader.

För att kunna dra nytta av teknikutveckling och stärkt kapitaltillgång krävs dessutom utveckling och rätt matchning av arbetskraftens kunskap och kompetens. Inom EU är reformer med det syftet i första hand ett nationellt ansvar, även om flera åtgärder inom inre marknadsstrategin underlättar arbetskraftens rörlighet. Därför väljer vi, inom ramen för denna analys, att inte lägga fokus på åtgärder på EU-nivå som syftar till att öka arbetskraftens kompetens eller rörlighet.

Givet dessa slutsatser är fyra kategorier av reformer inom inre marknadsstrategin särskilt viktiga för att stärka Europas produktivitet och konkurrenskraft.

1. **Skala:** Förenkla regelverk, stärk efterlevnad och avskaffa kvarvarande hinder på den inre marknaden.
2. **Investeringar:** Genomför spar- och investeringsunionen.
3. **Digitalisering:** Stimulera digitaliseringen av den inre marknaden.
4. **Innovation:** Stimulera teknikspridning och investeringar i forskning och utveckling.

Spar- och investeringsunionen berörs i inre marknadsstrategin, men är inte formellt en del av den. Vi betonar den likväl här eftersom analysen visar att det är en avgörande reform för att stimulera arbetsproduktivitet inom EU.

Investeringar i forskning och utveckling ligger utanför såväl Kommerskollegiums ansvarsområde som inre marknadsstrategin men tas ändå upp ovan eftersom de bedöms vara centrala för att vända utvecklingen.

5 Särskilt viktiga reformer ur ett produktivitets- och konkurrenskraftsperspektiv

Nedan listar vi 12 åtgärder i inre marknadsstrategin, som vi bedömer är särskilt starkt kopplade till de reformkategorier som vi identifierar: **Skala, Investeringar, Digitalisering och Innovation (SIDI)**.

1. Genomför omnibuspaketen med förenklingsåtgärder.
2. Inför konkurrenskraftskontroller vid konsekvensbedömning av ny lagstiftning.
3. Inför en ny lag om förebyggande av hinder på den inre marknaden.
4. Fastställ gemensamma regler för att digitalt starta och driva företag på hela den inre marknaden (den 28:e regimen).
5. Se över standardiseringsförordningen.
6. Förenkla för leverantörer som enligt EU-lagstiftningen har tillstånd eller är certifierade i en medlemsstat att tillhandahålla EU-omfattande tjänster.
7. Genomför en rättsakt om gränsöverskridande bygg- och anläggningstjänster.
8. Ta initiativ till att underlätta för gränsöverskridande industrirelaterade tjänster, till exempel installations-, underhålls- och reparationstjänster.
9. Besluta om en rättsakt om digitala nätverk för att främja fullbordandet av en inre marknad för elektronisk kommunikation.
10. Besluta om en ny genomförandeakt för posttjänster och gränsöverskridande paketleveranstjänster.
11. Genomför den europeiska företagsplånboken i alla medlemsländer.
12. Genomför plånboken för digital identifiering i alla medlemsländer.

Enligt vår bedömning svarar dessa reformer även i hög utsträckning mot Produktivitetskommissionens slutsats angående den inre marknaden:

”... regleringar, framför allt vad gäller digitala tjänster, men även andra regleringar som ser olika ut i olika länder, är ett hinder för företag att skala upp på den europeiska marknaden. Detta kan i sin tur påverka investeringarna i EU och göra att företag söker sig till den amerikanska marknaden där det är lättare att snabbt skala upp på en större marknad och nå lönsamhet”.

När det gäller kapitel 1, avsnitt 2 i inre marknadsstrategin (Medlemsstaternas bristande egenansvar för den inre marknaden) har vi tidigare konstaterat att åtgärdsförslagen är förhållandevis vaga. Generellt hade vi velat se en mer detaljerad genomgång av de föreslagna åtgärderna avseende genomförande, tillämpning och tillsyn av efterlevnaden av EU-lagstiftning. Helst skulle vi se att avsnittet graderas upp så att det skapas en tydlig plan för att upprätta en mer robust decentraliserad tillsyn av den inre marknaden.

Litteraturförteckning

Baldwin, R., & Wyplosz, C. (2022). *The economics of European integration* (6th ed.). McGraw-Hill Education.

Draghi, M. (2024). *The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe*. European Commission.

Flam, H. (kommande, 2026). *Produktivitet, konkurrenskraft och hållbar tillväxt*. Slutrapport för SNS-projekt.

International Monetary Fund. (2025). *Europe's Productivity Weakness*. Firm Level Roots and Remedies. International Monetary Fund. WP/25/40.

Kammer, A. (2025). *Europe's integration imperative*. International Monetary Fund.

Kommerskollegium. (2023a). *The New Gains from Trade – a crash course for policymakers on 21st century trade research*. kommerskollegium.se.

Kommerskollegium. (2023b). *The importance of imports for productivity and exports*. kommerskollegium.se.

Kommerskollegium. (2025a). *Yttrande över EU-kommissionens Inre marknadsstrategi 2025* (Dnr 2025/01208-2). Kommerskollegium. [Regeringskansliet](https://regeringskansliet.se)

Kommerskollegium. (2025b). *Multinational firms and productivity: Does country of origin matter?* kommerskollegium.se

Letta, E. (2024). *Much more than a market: Speed, security, solidarity – Empowering the single market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU citizens*. European Union.

Produktivitetskommissionen. (2024). *Produktivitet i Sverige – Slutrapport* (SOU 2024:29). Regeringskansliet.

Kommerskollegium är Sveriges myndighet för utrikeshandel, EU:s inre marknad och handelspolitik. Vår uppgift är att förbättra möjligheterna för internationell handel med utgångspunkt i öppenhet, klara spelregler och fri rörlighet på EU:s inre marknad.

Målet för vårt arbete är att bidra till en väl fungerande inre marknad, en extern handelspolitik i EU som bygger på frihandel samt ett öppet och starkt multilateralt handelssystem.

Vi förser regeringen med beslutsunderlag, utredningar och yttranden samt deltar i internationella möten och förhandlingar.

Kommerskollegiums Solvitcenter hjälper företag och privatpersoner som stöter på problem med den fria rörligheten. Vi är också värd för flera nätverk med näringslivsorganisationer och myndigheter som syftar till att utveckla förutsättningarna för handeln.

I vår roll som handelsmyndighet ingår dessutom att ge stöd till utvecklingsländer genom handelsrelaterat utvecklingssamarbete. Det sker bland annat genom kontaktpunkten Open Trade Gate Sweden som bistår exportörer från utvecklingsländer i deras handel med Sverige och EU.

Med våra utredningar och rapporter vill vi öka kunskapen om handelns betydelse för samhällsekonomin och för en global hållbar utveckling.

Kommerskollegium, februari 2026. ISBN: 978-91-89742-80-2

Kommerskollegium
National Board of Trade Sweden

Box 6803, 113 86 Stockholm
Telefon +46 8 690 48 00
Epost registrator@kommerskollegium.se
www.kommerskollegium.se